

महाराष्ट्र पोलीस अकादमी,
नाशिक या संस्थेस स्वायत्तता
प्रदान करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: टिईएक्स-०३०५/प्र.क्र.१५०/पु.बां.२०३/पोल ५ अ

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक: ०५ फेब्रुवारी, २०१६

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र पोलीस अकादमी ही प्रशिक्षणार्थी पोलीस उप निरीक्षक (खात्यांतर्गत सरळ सेवा / सरळ सेवा), परिविक्षाधीन पोलीस उप अधीक्षक (सरळ सेवा) या पदांसाठीचे मूलभूत प्रशिक्षण देणारी एकमेव प्रशिक्षण संस्था कार्यरत असून सदर संस्था सन १९०६ पासून पोलीस दलातील पोलीस अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देत आहे.

२. पोलीस विभागातील अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षित करणारी महाराष्ट्र पोलीस अकादमी ही एकमेव संस्था असून सदर ठिकाणी परिवहन विभाग, दारुबंदी व राज्य उत्पादन शुल्क या अन्य विभागाच्या अधिकाऱ्यांसह लगतच्या अन्य राज्यातील पोलीस विभागाशी संबंधित अधिकारी प्रशिक्षणासाठी येत असतात. त्यानुषंगाने संस्थेच्या विविध प्रशिक्षणाबाबतीत नियोजन, अभ्यासक्रम निश्चित करणे, परिक्षा घेणे व मुल्यमापन करणे, खात्यांतर्गत प्रशिक्षण अधिकाधिक व्यावसायिक व जनताभिमुख करण्याच्या दृष्टीकोनातून अभ्यासक्रमातील आवश्यक ते बदल व त्यासाठी नामवंत संस्थांचे सहकार्य वगैरे बाबतीत प्रत्येकवेळेस शासन परवानगी मिळाल्यानंतरच पुढील रुपरेषा व बदल अवलंबून राहत असल्याने व यात बराचसा कालापव्यय होत असल्याने तो टाळण्यासाठी सदर संस्थेस स्वायत्त संस्था म्हणून मान्यता मिळणेसाठी प्राप्त प्रस्तावानुसार महाराष्ट्र पोलीस अकादमी नाशिक या संस्थेच्या सध्या अस्तित्वात असलेला दर्जा बदलवून सदर संस्थेला स्वायत्तता देणेबाबतचा प्रस्ताव/ निर्णय शासनाचे विचाराधीन होता. याबाबतचा प्रस्ताव दिनांक २४-११-२०१५ रोजीच्या मंत्रीमंडळ बैठकीत मान्यतेसाठी सादर करण्यात आला. सदर मंत्रीमंडळ बैठकीत मान्य झालेल्या प्रस्तावानुसार खालील प्रमाणे आदेश निर्गमित करण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक या प्रशिक्षण संस्थेस स्वायत्तता प्रदान करण्यात येत आहे. ही संस्था महाराष्ट्र पोलीस दलाची शिखर प्रशिक्षण संस्था म्हणून कार्य करील. □

संस्थेची उद्दिष्टे :-

१. राज्य शासनास पोलीस व्यवस्थापन, ध्येयधोरणे, प्रशिक्षण, कायदे आणि नियम निश्चीत करून अंमलबजावणीबाबत सल्ला देणे.
२. महाराष्ट्र पोलीस सेवेतील पोलीस उपअधीक्षक व पोलीस उपनिरीक्षक या दर्जाचे अधिकाऱ्यांना मूलभूत व्यावसायिक प्रशिक्षण देऊन पोलीस सेवेसाठी तयार करणे.
३. शासन सेवेतील व इतर विभागातील अधिकारी/कर्मचारी यांना कायदा, सुरक्षा व संरक्षण, दक्षता व सतर्कता, घोटाले व अपहार प्रतिबंध, सायबर गुन्हे प्रतिबंध, दहशतवाद विरोध यासंबंधीचे शास्त्रोक्त माहिती व प्रशिक्षण देणे.
४. विविध पोलीस विषयक बाबी, न्यायालयीन खटले कायदा व सुव्यवस्थेच्या घटना, राष्ट्रीय सुरक्षा विषयक उपाययोजना, दक्षता व सतर्कता विषयक मुद्दे, पोलीस व सुरक्षा

- विषयक उपयोगी उपकरणे, साधन सामुग्री यांचे बाबतीत अभ्यासपूर्ण अहवाल तयार करण्यास 'सक्षम दालन' (Study Chair) उपलब्ध करून देणे.
५. औद्योगिक, आर्थिक व खाजगी क्षेत्रातील संस्था यांना राष्ट्रीय सुरक्षा विषयक उपाययोजनांचे माहिती व प्रशिक्षण देणे जेणेकरून राष्ट्रीय सुरक्षा व्यवस्था मजबूत होण्यास मदत होईल.
 ६. पोलीस विषयक प्रकल्पांचा अभ्यास, संशोधन यासाठी यु.जी.सी. मान्यताप्राप्त विद्यापिठांशी सामंजस्य करार करणे, समन्वय साधणे.
 ७. कायदा व शांतता, गुन्हेगारी प्रतिबंध, गुन्हे तपास, वाहतुक व्यवस्थापन, गर्दी नियंत्रण, पर्यावरण प्रदूषण, सामाजिक सलोखा व सदभावना, दहशतवाद व अतिरेकवाद विरोध या पोलीस विषयक मुद्द्यांना सहाय्यभूत होतील असे क्षेत्रिय उपक्रम राबविणे.
 ८. पोलीस यंत्रणा व्यावसायिकदृष्ट्या पारंगत करणे.
 ९. औद्योगिक / वित्तीय क्षेत्रात काम करणाऱ्या संस्था तसेच अन्य खाजगी संस्थाना दहशतवाद प्रतिबंध, सायबर गुन्हे, आर्थिक गुन्हे / फसवणुक टाळणे बाबत प्रशिक्षण.
 १०. वर नमूद प्रशिक्षणांमुळे समाजामध्ये सकारात्मक बदल दिसून येऊन सुरक्षा व्यवस्थेत गुणात्मक वाढ होईल असे प्रयत्न करणे.

३. संस्थेचे कामकाज :-

- १) महाराष्ट्र पोलीस दलात दाखल होणाऱ्या परिविक्षाधीन भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे.
- २) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत सरळसेवेने निवड झालेल्या परिविक्षाधीन पोलीस उपअधीक्षकांना एक वर्ष कालावधीचे मूलभूत प्रशिक्षण देणे.
- ३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत सरळसेवेने निवड झालेल्या प्रशिक्षणार्थी पोलीस उप निरीक्षकांना एक वर्ष कालावधीचे मूलभूत प्रशिक्षण देणे
- ४) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत खात्यांतर्गत सरळसेवेने निवड झालेल्या पोलीस उप निरीक्षकांना नऊ महिने कालावधीचे मूलभूत प्रशिक्षण देणे
- ५) खात्यांतर्गत अहर्ताप्राप्त पोलीस उप निरीक्षकांना आठ आठवडे कालावधीचा पदोन्नती / उजळणी प्रशिक्षण सत्राचे आयोजन करणे व प्रशिक्षण देणे.
- ६) पोलीस अधिकाऱ्यांच्या प्रशिक्षणाचे अभ्यासक्रमाबाबत आवश्यक ते बदल वेळोवेळी सुचवून अंमलबजावणी करणे.
- ७) पोलीस उपनिरीक्षक ते पोलीस निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांना १२ कामकाज दिवसांएवढा कालावधीचा उजळणी प्रशिक्षण सत्र आयोजित करणे.
- ८) शासकीय महामंडळ, संस्था, स्थानिक स्वराज्य संस्था यांना व त्यांच्या सुरक्षा व दक्षता अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे.
- ९) पोलीस विभागाशी संबंधित इतर सामाजिक संस्थेतील अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे.
- १०) वन विभाग, राज्य उत्पादन विभाग, परिवहन विभाग इत्यादी विभागातील अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे.
- ११) पोलीस अधिकाऱ्यांसाठी सेवांतर्गत प्रशिक्षण सत्रांचे आयोजन करणे.

- १२) इतर विभागातील / राज्यातील अधिकाऱ्यांनाही प्रशिक्षण देणे.
- १३) केंद्रीय गृह मंत्रालय, Bureau of Police Research & Development, New Delhi यांचे मार्फत प्रायोजित प्रशिक्षण सत्रांचे आयोजन करणे.
- १४) महाराष्ट्र पोलीस दलातील पोलीस अधिकाऱ्यांना व्यावसायिक दृष्ट्या पारंगत करणेसाठी प्रशिक्षण देणे.
- १५) होमगार्ड या पदावरील कर्मचा-यांना प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- १६) महाराष्ट्र राज्य सुरक्षा महामंडळाचे अधिकारी/कर्मचारी यांना प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- १७) राज्यातील सर्व खाजगी सुरक्षा पुरविणा-या संस्थांना प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- १८) परराज्यातील सुरक्षेशी संबंधित सर्व संस्थांना प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- १९) माजी सैनिक सुरक्षा संस्थेतील अधिकारी/कर्मचारी यांना प्रशिक्षण देण्यात यावे.

४. **सदर संस्थेकरीता नियामक मंडळ व कार्यकारी मंडळाची रचना खालीलप्रमाणे:-**

नियामक मंडळ

(१) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन	... अध्यक्ष
(२) अपर मुख्य सचिव (गृह), गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन	... उपाध्यक्ष
(३) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग, म.शा.	... सदस्य
(४) महासंचालक (बी.पी.आर.ॲण्ड डी.), नवी दिल्ली किंवा त्यांचा पोलीस महानिरीक्षक दर्जाहून कमी नसलेला प्रतिनिधी	... सदस्य
(५) महासंचालक (एसव्हीपी, एनपीए), हैदराबाद	...सदस्य
(६) पोलीस महासंचालक, मुंबई	... सदस्य
(७) आयुक्त (गुप्तवार्ता), राज्य गुप्तवार्ता विभाग, मुंबई	... सदस्य
(८) अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण व खास पथके, मुंबई	... सदस्य
(९) महासंचालक, यशदा, पुणे	... सदस्य
(१०) संचालक, महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक	... सदस्य सचिव

कार्यकारी मंडळ

(१) संचालक, महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक	... अध्यक्ष
(२) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचा प्रतिनिधी सह सचिव दर्जाचा अधिकारी	... सदस्य
(३) पोलीस आयुक्त, नाशिक	... सदस्य
(४) पोलीस महानिरीक्षक (प्रशिक्षण)	... सदस्य
(५) वित्तीय सल्लागार किंवा लेखा अधिकारी	... सदस्य
(६) सह / उपसचिव (प्रशिक्षण), सामान्य प्रशासन विभाग	... सदस्य
(७) उपसंचालक, महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक	...सदस्य सचिव

५. नियामक मंडळ (Board of Governors)/कार्यकारी मंडळ (Executive Committee) /संचालक मंडळाचे अधिकार खालील प्रमाणे राहतील :

- १) पोलीस अधिकाऱ्यांच्या प्रशिक्षण अभ्यासक्रमांत आवश्यक बदल सुचवून अंमलबजावणी करण्याचे अधिकार नियामक/कार्यकारी/संचालक मंडळास राहतील.
- २) भारतातील इतर प्रशिक्षण संस्थांशी करार करणे, प्रशिक्षण साहित्य मिळविणे व त्याद्वारे पोलीस प्रशिक्षण केंद्रे यांना अद्यावत साहित्य उपलब्ध करून देणे.
- ३) आंतरराष्ट्रीय / राष्ट्रीय संस्थांशी करार करून प्रशिक्षणाच्या दृष्टीने आवश्यक निधी व साधनसामुग्री उपलब्ध करून घेणे. प्रशिक्षणार्थींना अद्यावत ज्ञान उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने आवश्यक तंत्रज्ञानाची देवाण घेवाण करणे.
- ४) संस्थेचे ध्येय धोरणे ठरविणे, आवश्यक निधी उपलब्ध करून घेणे, खर्चाचे नियोजन करणे.
- ५) पाहुणे व्याख्याते व परिक्षक यांचे मानधन देणे, रोजंदारी व कंत्राटी कर्मचारी द्वारे अकॅडमी परिसराची देखभाल करणे या सारख्या संकिर्ण बाबींचा पूर्ण निर्णय नियामक/कार्यकारी/संचालक मंडळ घेईल.
- ६) संस्थेस आवश्यक ठरणा-या सहाय्यभूत सेवा जसे बॅंका, C.A / सनदी लेखापाल, माहिती तंत्रज्ञान व सायबर तज्ञ, फॉरेंसिक तज्ञ, आर्थिक सल्लागार , अभियांत्रिकी/ तांत्रिक व व्यवस्थापन तज्ञ, मुद्रण व छपाई यांची सेवा मानधन तत्वावर घेण्याचे पूर्ण अधिकार नियामक/कार्यकारी/संचालक मंडळास राहतील.
- ७) प्रशिक्षणार्थी यांची परिक्षा घेणे, मुल्यमापन करणे, परिक्षकांचे मानधन, परिक्षा खर्च करणे इ. बाबतचे निर्णय घेण्याचे पूर्ण अधिकार नियामक/कार्यकारी/संचालक मंडळास राहतील.

६. कामकाजाचे सर्वसाधारण नियम :

१. संस्थेच्या कामासाठी सर्व संबंधित पोलीस खाती आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी सर्वतोप्रकारे मदत करतील. त्यात तात्पुरती जागा उपलब्ध करून देणे, आपले संदेशवहन, वाहन इत्यादींचा वापर करून देणे, रेकॉर्ड उपलब्ध करून देणे, संबंधित अधिकारी कामासाठी व चर्चेसाठी उपलब्ध करून देणे इत्यादी बाबींचा समावेश राहील. मात्र या सर्व बाबी संबंधित खात्याच्या धोरणाशी विसंगत असून नयेत.
२. संस्थेकडून घ्यावयाच्या कामाकरिता द्यावयाच्या मोबदल्यासाठी संबंधित खाती आपल्या अंदाजपत्रकात वेळोवेळी तरतूद करतील. कामासाठी होणारा संस्थेचा वाजवी व व्यावसायिक खर्च भरून निघेल व सर्वसाधारण खर्चासाठी तशी रक्कम शिल्लक राहील अशाप्रकारे संस्थेचे मोबदला आकाराचे सर्वसाधारण धोरण राहील.
३. प्रशिक्षणासाठी आवश्यक प्रोत्साहन धोरण व सवलती ठरविण्याचे अधिकार कार्यकारी/संचालक मंडळाला राहील.
४. इतर विभागासाठी जे प्रशिक्षण देण्यात येईल त्यासाठी शुल्क आकारण्यात येईल.
५. भविष्यात नविन पदे निर्माण करण्याची आवश्यकता भासल्यास त्याबाबतचा स्वतंत्र प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात येईल.
६. महाराष्ट्र शासन, सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक. टीआरएन-०९/ प्र.क्र.३९/ ०९/ १२-अ, दिनांक २३.०९.२०११ व गृह विभाग, शासन परिपत्रक

क्रमांक टिईएक्स ०३०९/प्रक्र ८०९/पोल ५ (अ) अन्वये राज्य शासनाच्या प्रशिक्षण धोरणानुसार नमूद बाबी लागू राहतील.

७. **आर्थिक भार :-** स्वायत्तता प्रदान करण्यात आल्यानंतर शासनाकडून सदर अकादमीस कायम ठेव म्हणून रु.५.०० कोटी इतका निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

८. सदर अकादमीतील कार्यकारी मंडळाला रु. २ कोटी पर्यंतच्या प्रस्तावांना मान्यता देण्याचे अधिकार असतील व त्यापेक्षा अधिक रकमेच्या प्रस्तावांना मान्यता देण्याकरीता Board of Governors कडे प्रस्ताव सादर करणे आवश्यक राहिल. आवश्यकतेनुसार इतर तज्ञ व कुशल मनुष्यबळ कंत्राटी /मानधन तत्वावर घेण्यास कार्यकारी मंडळाला अधिकार असतील.

९. महाराष्ट्र राज्य प्रशिक्षण धोरणाप्रमाणे सदर अकादमीची नोंदणी, संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० (Society Registration Act, १८६०) अंतर्गत करून Memorandum of Association व Rules (नियम) अन्वये स्वायत्तता प्रदान करण्याच्या प्रस्तावास मान्यता देण्यात येत आहे.

१०. महाराष्ट्र पोलीस अकादमीचे Memorandum of Association व त्यांना प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारात आवश्यक ते बदल करण्याचे अधिकार शासनाचे गृह विभागास राहतील.

११. महाराष्ट्र पोलीस अकादमीस शासनातर्फे १००% अनुदान देण्यात येईल.

१२. महाराष्ट्र पोलीस अकादमी मधील सध्या अस्तित्वात असलेली सर्व पदे (एकुण ३४१) हे शासकीय अधिकारी / कर्मचारी असतील व त्यांना शासनाचे सर्व नियम लागू राहतील. अॅकॅडमीसाठी नियुक्त अधिकारी/कर्मचारी वर्ग उदा. संचालक, सह संचालक, उप संचालक, पोलीस उप अधीक्षक, पोलीस निरीक्षक, तसेच आस्थापनेवरील अधिकारी/कर्मचारी हे अॅकॅडमीमध्ये प्रतिनियुक्तीवरील अधिकारी / कर्मचारी म्हणून गणले जातील.संस्थेमधील अधिकारी/कर्मचारी यांच्या वेतन व भत्त्याचा खर्च शासनाकडून भागविण्यात येईल.

१३. सदरहू अकादमीसाठी देण्यात आलेली शासकीय जमीन/इमारत, स्थावर/जंगम/मालमत्ता शासनाच्या परवानगीशिवाय संस्थेच्या मूळ उद्देशाव्यतिरिक्त इतर कार्यासाठी वापरता येणार नाही.

१४. सदर संस्थेला स्वायत्तता दिल्यानंतर संस्थेकरीता दिलेली जमीन / इमारत ही शासनाची मालमत्ता म्हणून राहिल.

१५. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौ. संदर्भ क्र.१६/१४/व्यय -७, दिनांक १९-८-२०१५ अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५१२१६१५१३२२००२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(संजय खेडेकर)

उपसचिव, गृह विभाग

प्रति,

- १) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २) अपर पोलीस महासंचालक, लाचलुचपत प्रतिबंधक विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ३) अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण व खास पथके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ४) अपर पोलीस महासंचालक, राज्य राखीव पोलीस बल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ५) अपर पोलीस महासंचालक, लोहमार्ग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ६) विशेष पोलीस महासंचालक, गुन्हे अन्वेषण विभाग (गुन्हे), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ७) सर्व पोलीस आयुक्त
- ८) संचालक, महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक
- ९) सर्व पोलीस अधीक्षक (लोहमार्गासहीत)
- १०) सर्व समादेशक, राज्य राखीव पोलीस बल
- ११) महारालेखापाल (लेखापरिक्षा) मुंबई/नागपूर
- १२) महारालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर
- १३) अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
- १४) निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
- १५) वित्त विभाग, सेवा-५/व्यय-७, मंत्रालय, मुंबई
- १६) उप सचिव (बीयुडी-१), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १७) निवडनस्ती/का-पोल-५ अ.